

I d e o v ý n á v r h

kolokvia "Psychologie v třídně rozděleném světě".

V rámci oslav 40. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou připravuje Psychologický ústav ČSAV několik akcí. Mezi nimi navrhuje uspořádat kolokvium, které by projednalo hlavní teoretické - metodologické předpoklady hlubšího uplatnění psychologických věd v současném boji za vítězství socialismu v celosvětovém měřítku. Závažnost tohoto námětu je dána jednak svrchovanou závažností problematiky boje proti současnému imperialismu a antikomunismu, jednak tím, že jako celek jsou psychologické vědy orientovány převážně přírodovědně, že tedy její teoretické a metodologické základy vyžadují přehodnocení právě z hledisek společenskovední teorie a metodologie a sociálně politické praxe.

Kolokvium by mělo mít především vědecký charakter a mělo by mezi jiným poukázat na chybné odtrhování tzv. odborné stránky psychologických výzkumů od stránky sociálně politické.

Organizace kolokvia:

1. Kolokvium by se mělo stát součástí programu činnosti sekce psychologie a pedagogiky sovětsko-československé komise pro společenské vědy a plánu činnosti VK pedagogiky a psychologie ČSAV. Garantem kolokvia by měl být Psychologický ústav ČSAV.

plati! { ~~2. V rámci kolokvia by měla být uspořádána aditivní obdobná akce SSM Psychologického ústavu ČSAV.~~

3. Kolokvia by se zúčastnili přední čs. psychologové, především členové kolegia pedagogiky a psychologie a Psychologické komise kolegia a asi tři psychologové z Psychologického ústavu AN SSSR. ~~K editivnímu setkání (pláde-~~

plati

níků by byli rovněž přiváni zástupci Komsonotu Psychologického ústavu AN SSSR.

3. Kolokvium by mělo být dvoudenní a jeho jednání by mělo být řízeno jako soubor diskusí kolem kulatého stolu. Předběžný termín konání: poslední týden června 1985 v zasedací místnosti Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV, nebo Prezidia ČSAV.

Program kolokvia:

- A. Úvodní slovo představitelů ČSAV k práci sovětsko-československé komise pro společenské vědy resp. k požadavkům, jež na psychologické vědy klade současný stav a vývoj třídního boje ve světě.
- B. Vstupní výklad a diskuse účastníků k problémovým okruhům:
 1. Psychologie jedna z marxisticko-leninských společenských věd; hlavní rysy skutečného a žádoucího pojetí psychologické teorie a metodologie; problematika historismu a ahistorismu v psychologii; předmět psychologických věd; společenskovědní základy a biologickovědní souvislosti psychologického zkoumání.
 2. Psychologická teorie a metodologie při zkoumání problematiky boje proti nemarxistickým koncepcím ve vědě; hlavní nemarxistické psychologické koncepce, obsah a způsob jejich kritiky.
 3. Psychologická teorie a metodologie při zkoumání problematiky rozvoje socialistické osobnosti, socialistického společenského a individuálního vědomí, boje proti jevům cizím socialismu, ideologické a propagandistické práce.

V dopoledním jednání prvního dne by proběhlo úvodní slovo a diskuse k bodu 1. programu, odpoledne by byla řešena problematika bodu 2. a druhý den dopoledne problematika bodu 3. Předpokládá se, že vstupní téze by neměly přesáhnout 30 minut slovního výkladu, a že diskuse by měla být připravena minimálně předchozím obeznámením se účastníků s písemnými vstupními tézami v rozsahu ne větším než 6 stran textu.

C. Shrnutí a závěry a diskusi účastníků

Využití výsledků kolokvia:

Závěrečný dokument kolokvia by měl zabezpečit přenos poznatků kolokvia do práce Sovětsko-československé komise pro společenské vědy, kolegia ČSAV pro pedagogiku a psychologii. Závěrů jednání kolokvia by mohlo být využito při přípravných pracích k 17. sjezdu KSČ. Psychologický ústav ČSAV by měl materiály kolokvia vydat jako interní publikaci. Rovněž v časopisu Čs. psychologie by měly být uveřejněny hlavní náměty a závěry jednání kolokvia. Požít se i o přenos poznatků kolokvia do širší veřejnosti prostřednictvím prostředků masové informace a propagandy a společenských a odborných časopisů.

Organizačně technické zajištění:

Vzhledem k náročnosti přípravy a realizace kolokvia je třeba stanovit odpovědné a ředitelské kolektivy:

1. přípravnou komisii /zatím pracuje ve složení Khol, Klusák, Kučera/,
2. řídicí výbor, složený ze zástupců vedení PsÚ ČSAV a Psychologické komise kolegia pro pedagogiku a psychologii,
3. zpravodaje jednotlivých problémových okruhů,
4. moderátory diskusí k jednotlivým problémovým okruhům,
5. editční a propagační komise /zabezpečující vydání materiálů a jejich uplatnění v PRIP a orgánech Fizevní společenských věd/.

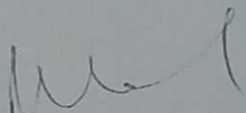
Při kádrovém zajištění jednotlivých kolektivů nutno pamatovat na zastoupení mládežníků, jimž by bylo vhodné svědčit se největší podíl na zajištění kolokvia.

Nejbližší další kroky:

1. Projednat návrh ve vedení PsÚ ČSAV do 27. 6. 1984,
2. předložit návrh na kolegiu /v bodě akce se zahraniční účastí v r. 1985; referuje Khol/.

3. informovat akademika Snitila /dopis prof Kodým do 25.6.1984/,
4. informovat oddělení vědy a školství ÚV KSČ /dopis prof. Kodým do 25.6.1984/,
5. projednaný návrh přeložit do ruštiny a zaslat se zvacím dopisem Prof. Lomovu, řediteli PI-AN SSSR v Moskvě,
6. na nejbližším jednání Psychologické komise kolegia pedagogiky a psychologie projednat zpravodaje a moderátory problémových okruhů a požádat je o vystoupení.

Praha, 14.6.1984

doc.dr. Josef Khol, DrSc.
PsÚ ČSAV

fz.

Severoamerická psychologie a možnost selhání lidského činitele
nukleárního potenciálu.

Josef Khol - PsÚ ČSAV
anotace příspěvku

Prof. Josef Weizenbaum, představitel počítačové vědy USA, označil v západoněmecké televizi budoucí nukleární katastrofu za nevyhnutelnou. Z logiky tohoto absurdního vývoje se prý lze dostat jen "nějakým zázrakem". Nukleární smrt naší civilizace však není nutným vyústěním společenského a technického vývoje Spojených států, jak předpokládá J. Weizenbaum. Vzhledem k rovnováze sil dvou hlavních společenských systémů současného světa lze spíše připustit nukleární katastrofu omezeného dosahu, vyvolanou selháním do systému nukleárního potenciálu USA zapojeného lidského činitele. Žádné selhání systému není orientováno v souladu s jeho programem, resp. cíli, nýbrž má náhodné účinky. Právě touto náhodností účinků selhání lidské složky nukleárního potenciálu USA lze argumentovat pravděpodobnou omezenost eventuální nukleární katastrofy a současně hypostazovat budoucí kolaps společenského systému USA. V této situaci a s takovýmito výhledy řeší své výzkumné úlohy psychologové pracující pro armádu USA. Jejich společenská odpovědnost je mimořádně závažná, pravděpodobnost úspěchu jejich práce, jako práce "čistě" psychologické, je minimální. Zabránit nukleární katastrofě v důsledku selhání lidského činitele a následnému kolapsu USA mohou severoameričtí psychologové pomoci jen tím, že se zapojí do boje za likvidaci nukleárního potenciálu a systémů jeho ovládnutí.

V rouše objektivit.

(K případu propagandistického použití "nezávislé" psychologie v USA.)

- PsÚ ČSAV

Bohumil Zejda - katedra psychologie FF UK

Anotace příspěvku

připravovaného ZO SSM - PsÚ pro kolokvium "Psychologie v třídně rozděleném světě".

Psychologické oddělení Stanfordské univerzity provedlo prostřednictvím časopisu "Psychology Today" průzkum názorů čtenářů na otázku, která ze "supervermocí" působí ve světě "zlo". Jádrem dotazníků spočívalo ve faktograficky zredukovaném popisu čtyř politických událostí (autoři měli na mysli Turecko, 1962 - rozmístění amerických raket; Československo - srpen 1968; Kuba, Zátoka sviní - 1961; Maďarsko - listopad 1956), jejichž hlavního aktéra (buď SSSR nebo USA) měli respondenti vysoudit.

K tomuto námětu nutno namítnout:

1. Každý výzkum, v němž respondent něco řeší, působí již prostřednictvím zadání na řešitelovo vědomí; znakovou manipulací s předmětem dochází k manipulaci s vědomím řešitele;
2. Každý výzkum, jehož výsledky jsou zveřejněny, je nejen výzkumem, ale i propagandou.
3. Každý badatel, který chce zkoumat názor ostatních na nějaký, např. politický předmět, musí mít už z metodologických důvodů vlastní vědecký, tj. pravdivý názor na tento předmět. Jinak se nevyhne zkreslování výsledků.
4. Čtenáři nakonec ohodnotili účast "supervermocí" na "zlu" půl na půl. Pravda o předmětu se tak díky psychologickým technikám kapitalistické propagandy ztrácí.

Marxisticko-leninská psychologie by měla odhalovat mechanismy těchto technik zkreslování pravdy o předmětu, zatímco ostatní marxisticko-leninské vědy by měly identifikovat pravdivé pojetí těchto předmětů.

Kolokvium "Psychologie v třídně rozděleném světě", které bylo iniciováno a organizováno PsÚ ČSAV v Praze, je možné hodnotit jako významnou ideologickou a vědeckou aktivitu československých psychologů. Zaměření a obsah kolokvia byly v intencích vědní politiky KSČ a psychologie jako společenské vědy koncentrovány k projednání hlavních teoretických a metodologických předpokladů, nezbytných pro ofenzivní uplatnění psychologických věd v současném boji za mír, v boji proti všem nevědeckým teoriím a koncepcím, které tradičně nacházejí uplatnění v antikomunistických doktrínách vládnoucích kruhů na Západě, které zkreslují biologické, psychické a sociální předpoklady chování a jednání lidí, negativně ovlivňují individuální, skupinové a společenské vědomí, brzdí objektivní poznání a společenský pokrok.

Zvláštní pozornost byla věnována odhalování ideologických kořenů buržoazní psychologie, její spekulativnosti, jednostrannosti, nesourodosti a úzkému sepětí s politickými, ekonomickými, vojenskými a ideologickými cíli současného imperialismu. Poukázáno bylo na ty psychologické teorie, které jsou propagandisticky využívány k manipulaci s lidmi a jako nástroj psychologické války. Kriticky byly rozebírány některé jednostranně biologizující či sociologizující interpretace osobnosti a jejich konsekvence pro jejich prosociální nebo antisociální chování. Jednotlivé referáty byly rovněž zaměřeny na aktuální potřebu psychologických poznatků v oblasti socialistických masových sdělovacích prostředků, na oblast řízení společenských procesů v souvislosti se vzrůstáním úlohy subjektivního činitele a ideově výchovným působením řídicích a pedagogických pracovníků, na metodologické, teoretické, terminologické a výzkumné problémy psychologických věd a využívání psychologie v ideologické a politické praxi atp.

Lze říci, že kolokvium do jisté míry ujasnilo odpovědnost marxisticko-leninské psychologie za odhalování, osvětlování a regulování procesů působících na sociální myšlení lidí, na jejich názory, postoje, přesvědčení, chování a jednání podmíněné společenskou realitou, potvrdilo velké možnosti psychologie při formování socialistické osobnosti i při budování rozvinuté socialistické společnosti.

S ohledem na aktuální i perspektivní požadavky, které před psychologické vědy staví stranické a státní orgány a které byly nastíněny v úvodních projevech akademika Z. Snítily a prof. Kodýma, ukazuje se žádoucí mj.

- a) věnovat projednávaným ideologickým, metodologickým, teoretickým otázkám psychologie zvýšenou a trvalou pozornost v základním i aplikovaném výzkumu, především institucionálním a personálním posílením těch řešených problémů, které jsou v centru ideologického boje o vědomí mládeže a dospělých;
 - b) konstituovat vědecké týmy pracovníků, které systematicky a dlouhodobě budou řešit stěžejní otázky kolokvia v rámci psychologických věd, ale i v interdisciplinárních souvislostech a ve spolupráci s ostatními socialistickými zeměmi, neboť se ukazuje určitá nahodilost, malá vzájemná informovanost a nekoordinovanost, která má za následek ne vždy dostatečnou efektivnost a uplatnění získaných poznatků v praxi;
 - c) větší akční rádius vědecky získaných a ověřených poznatků s přímými ideologickými dopady si vyžaduje jejich přiměřenou publicitu ve vědeckém, stranickém, odborném a populárně vědeckém tisku, rovněž prostřednictvím školní i mimoškolní výchovně vzdělávací soustavy.
- 28